

Australian Government

JOB SERVICES AUSTRALIA

AJUIÆER LOI THOK PEEI NË KUƆƆNY KƆC WÏC LUƆI

JOB SERVICES AUSTRALIA (AJUIÆER KUƆƆNY YÖK LUƆI) E AJUIÆER YAM TË YENË KƆC YIËK LUƆI BÏ KA KƆC WÏC LUƆI KU KƆC/ AKUTHNHÏM KƆC LUƆÖI CÖK PINY APIATH.

Akuma de Australiya awaar tË yenË ka luoi juiÆer thïn cÏt Job Network (AjuiÆer Luoi) nË ajuiÆer yam loi thok peei.

YÏn bÏ kuƆƆny cÏ juiir bÏ rŏŋ kenË yÏÏn yök, ka ke kuƆƆny cÏ looi bÏ piath kenË yÏÏn ku yök ka piöc nË nyÏny luoi.

Job Service Australia abÏ yÏÏn yiËk kuƆƆny wÏc bÏ yÏÏn cök yök luöc ba muk.

Job Services Australia ka ye akutnhÏm cÏ Akuma de Australiya luöoi bÏkË ka ke kuƆƆny yök luoi ya gam pan Australiya ebËn nË yän wär 2000. Kek yän käk alËu bÏkË yÏÏn cök räm piny wenË ka juËc cÏ akuma keek juiir bÏ yÏÏn nyÏn luoi ku piöc wÏc.

**BA WËL JUËC
KÖK KE LËK YÖK** **COL
13 17 64
KA NEM
WEBTHAIT**
deewr.gov.au/jobservicesaustralia

Kuwoony bi luoci yök

Raan/akutnhom-duön de Job Services Australia abi luui kenë yiin bi kë ye col Employment Pathway Plan (Dhöl Ajuieer Luoi) looi, ci juiir cit të tö kaku thin. Yen ajuieer kan abi ka ke kuwoony ku piöcc bi yiin kuwoony yök lon ba muk lueel.

Alëu bi kāk tö thin:

- gēt piny ka ke piir-du yic, kuën ku loi loi ca keek looi
- yök ka ye koc piöcc në nyiny de luoi
- yök de ka ke bi yiin cok nyic luoi ka cädaai
- tiëm de ka ye koc pën yök de luoi

Raan/akutnhom-duön yiin kuwoony yök luoi abi luui kenë yiin në dhöl juëc bi yiin nyic ku ka tö në piir-du yic. Ka ic ba keek looi alëu bi keek looi cit të tö piir-du thin- ye kan alëu bi yök yin luoi yök juakic.

Job Services Australia (raan/akutnhom-duön koc ye kuwoony në yök luoi abi luui kenë koc/akutnhim ye koc luoi) tö të rëer yin thin, akutnhim koc piöcc nyiny luoi, Wilaya, Mugatha ku akumaai-thii (mäliya), ajuir ke luoi ke akutnhom cieer ku ka ke kuwoony në ka ke pial guöp, ku akutnhim kök. Keek ka bi yän tö luoi ke thin ku kë bikë looi bi yiin kuwoony ba luoci yök. Yin bi ka ke kuwoony piöcc nyiny luoi juëc apei yök, juëc nyiny luoi-ic ku kuwoony cie yic ril yök të wic yiin yeen. Ye kuwoony kan anoj yiic ba piöcc në nyiny luoi ku yök ka kök ci juiir.

Nyiny piath luoi abi yiin kuwoony në:

- ba nyiny luoi yök të luui yin thin
- bi yin cok ka lëu ba looi nyuöth raan/ajuiier ci yiin luöi
- ba koc bi jam wët-du yök
- ba röm piny wenë koc yam ku yän lon-den yök
- ba lo ku tö të yenë koc yiëc piöcc loi thok peei
- ba tö ke yin nyic yän ku koc ke luoi.

Work Experience Activities (Lon Nyiny Luoi) alëu bi tö ke ye päät-taim, ye rot yök në aköl kök (casual), ku yenë koc riop ka cie ye koc riop. Alëu bi ke kāk tö thin:

- Work for the Dole (lon cinic ariop ye looi koc ye döm wëu ke kuwoony) ku loi loi kuwoony akutnhom
- Loi loi ke Green Corps në gël ka ye piny riöck (men tö emæen kenë koc wic luoi ci gam)
- Lon të ka ke lo tuer akutnhom
- Drought Force (Lon ka ke Yak)
- Defence Force Reserves (Akutnhom Apuruuk Tit)
- Ajuieer piöcc loi thok peei

Ka juëc kök bi looi alëu bikë yiin kuwoony eya në tiëm de ka ye koc pën yök luoi. Yin lëu ba narj yic bi yiin gam në töng de ajuir kāk.

New Enterprise Incentive Scheme (Ajuieer Luoi Yam bi Piath) e piöcc nyiny luoi wic, nyuuth ku ka ke kuwoony gam bi yiin kony ba lon thin koor gol.

Productivity Places Program (Ajuieer yenë koc tääu yän ke lon ye luoi cok lo tuer) e yän yenë koc piöcc nyiny luoi yiëc koc ku ye keek gam në akutnhim ajuieer piöcc nyiny luoi të lëu bi yin cädaai yök ka ba cädaai tö kenë yiin emæen juak yiic.

Australian Apprenticeships Access Program (Ajuieer Yök ka Nyiny Luoi de Australiya), e ajuieer ci gam në baai yic ebën, ye koc piöcc bi keek yiëc nyin luoi bi yiin kuwoony në yök de Australian Apprenticeship (Piöcc Nyiny Luoi de Australiya).

Language, Literacy and Numeracy Program (Ajuieer Thok, Kuën ku Kuën) Cin e yiin gam piöcc cin wëu ye cuat piny bi yiin kuwoony në kuën, gät ka në ka arithematik (kuën cin).

Kuwoony dët

Raan/akutnhom-duön de Job Services Australia alëu bi yiin yiëc kuwoony loi thok peei të cenë yiin yök ke yin kë dët jöör yiin. Cit tän kë dhal yiin, yin lëu bi yiin yiëc kuwoony loi thok peei. Kuwoony-dët wëu ku kuwoony dët ka tö bikë yiin kuwoony të tö yin ke (yin) noj kë dët jöör yiin apei.

Na cin paan cej, ka ye raan tö ke njäath, riënythi lëu bi kërac yök, ka ca ka tuaany nhom kan yök, raan/akutnhom kuwoony yök luoi abi yiin cok yök kuwoony bi luui cit tän tö yin thin. Kuwoony kan alëu bi kuwoony biäk tuaany nhom, jüëm (counselling), ajuieer töök (rehabilitation services) ku të yenë agöth mac thin (anger management).

Koc/akutnhim ke Job Services Australia kedhia ka lëu bikë ka ke kuwoony loi thok peei gam, bi röng ke ka wic keek të tö yin ke raan jöör këdit apei wic luoi. Yin lëu eya ba loc në ajuieer luoi de Job Services Australia loi thok peei, cit, Youth or Disability specialist (raan nyic ka riënythi ka njäath), lui në yän juëc në Australiya yic ebën.

Koc wic luoi noj njäath ku ka ke tuaany nhom

Na ye raan tö ke njäath ka noj ka ke tuaany nhom ku noj ajuieer loi thok peei të luoi, ke yin lëu gam në Disability Employment Network (Ajuieer Luoi Koc noj Djäath) ka Vocational Rehabilitation Services (Ka ke Töök Koc Lui). Centrelink ka raan/akutnhom-duön de Job Services Australia alëu bi jam kenë yiin në wët bi yiin gam ku bi yiin tuoc të them të wicë yeen.

Raan de Disability Employment Network alëu bi yiin kuwoony në lon raan nyiny ka ke njäath ku ka kuwoony loi röth emæen gam bi yiin cok tö të luoi. Disability Employment Network aye gam në ajuieer akutnhim- kor ku dët- në Australiya yic ebën.

Raan/akutnhom de Vocational Rehabilitation Services alëu bi kony të noj yin kë ci yiin tëtök, njäath ka tuaany dët ku wic kuwoony ba luoci yök ku ba tö thin. Koc/ajuiir ke Vocational Rehabilitation Services ka ye ka ye ajuir ke luoi looi bikë röng kenë koc wic keek ku ye keek looi bikë luui cit ka lëu keek, ku ka dhal yiin në yök de luoi.

Ba wël juëc kök ke lëk yök në wët ye koc ke Disability Employment Network ka Vocational Rehabilitation Services lëu bi keek yiin kuwoony, ka të bi yin koc kuwoony luoi tö të rëer yin thin yök yuöpë Raan Jam Wël ke JobAccess në **1800 464 800** ka nem webthait jobaccess.gov.au.

Na noj njäath ka tuaany nhom ku tö ke yin lui, ke yin eya alëu ba kuwoony yök në dhöl de lon JobAccess. Ba wël juëc ke lëk yök, yuöpë Raan Jam Wël ke JobAccess në **1800 464 800** ka nem webthait jobaccess.gov.au.

Të cïe Thonj Dirjliith ye thonj-duön tueen

The Adult Migrant English Program (Ajuier Piöoc Thonj Dirjliith të Koc Abaköök cï dït) ka the Language, Literacy and Numeracy Program (Ajuier Thok, Gäät ku Kuën Wël ku Kuën Cin) alëu bi yïin kuony ba nyiny-duön Thonj Dirjliith cök piath. Raan/akutnholm-duön Job Services Australia abi yïin kuony në yök raan wëer thok të wicë yeen.

Kuöony ye yiëk koc cï lon-den piac kööc

Yïn lëu bi yïin gam ba ka ke kuony yök luoi yiëk yïin në dhöl de Job Services Australia të cenë lon-du kööc në wët luoi aci thök, nyuuc, ciin koc lui aci tekic ka në wët dët thiääk kenë tijaara acie lui apiath.

Koc kedhia lui cï keek nyaai në lon-denic në wët de ke käk ka bi gäm yic bi keek kuöony luoi yök të cïn gääu. Raan/akutnholm-duön de Job Services Australia anöj luoi bi yïin kuony ba dhuk në luoi-ic

Yïn wic ba rin-ku göt wenë Centrelink ba ye kuöony kän yök. Centrelink abi yïin yïn gäm kë bi kuöony cï juiir në wët-du të cïn gääu bi yïin kuony ba lon yam yök në kaam cekic.

1. Löm athör të raan/akutnholm lui kenë yïin, Separation Certificate (Aweren de Puök/Däk) ka athör dët nyooth yeen men ke yïn cïe beer luui. Yäthë ye athörë të Centrelink.

Centrelink abi ka lëu ka ka thuet keek tïj (assess) në wët kuöony loi thok peei ku bi yïin cöl në wët amat të thiääk kenë koc kuöony yök luoi ke Job Services Australia.

2. Räm piny wenë koc ke Job Services Australia të rëer yïn thïn

Raan/akutnholm kuöony yök luoi abi tän tö yïn thïn them ku bi luui kenë yïin bi kuöony bi yïin kuony bi yïin cök dhuk të luoi yiëk yïin.

Cït të tö ka pïir-du, kuöony bi lac gam alëu bi yic narj käk:

- kuöony piöoc wïny luoi, cït juiëer athör nyooth nyiny luoi ku cädaai (resume) ku lëk dhöl yenë luoi wiëc thïn
- yök telefuun, kompuöta, ka ke gät ku të cenë yän ke luoi gät piny bi yïin kuony në yök de luoi
- Juëj nyiny ka ke luoi yic ku piöoc luoi bi röj kenë ka wic yän ke luoi (labour market).
- ka ye jam në wëttë cï raan piöc thïn ku piöoc de luoi bi nyiny-duön thok, kuën, gät, ku kuën cïn, të wicë keek
- kuöony në wëu ye cuat piny cït wëer ke luoi, ruktha gëer riäi, körthat ke kompiöta, kuöony ariop ka të jöt koc, të wicë yeen.

Labour Adjustment Packages (Amat Lon Wët Koc Lui)

Labour Adjustment Packages atö kenë koc cï keek nyuöc në cerkaai luui makanaai ka të yenë alëth looi thïn, alëth ku war.

Na cï yïin nyuöc në luoi-ic në cerka lui cït men de löj yïn lëu ba kuöony-dit apej yök në dhöl de Labour Adjustment Packages.

Ba raan/akutnholm-duön de Job Services Australia yök yuöpë **13 17 64** ka tïj webthait deewr.gov.au/jobservicesaustralia.

Wël ke lëk Koc ye cöl Indigenous (Koc Thëer ke Baai)

Akuma de Australia aci Indigenous Employment Program (Ajuier Luui Koc Thëer ke Baai) waaric bi piath ku bi luui në wët bi yen ka wic koc ke baai ku kust-ken cök piath. Ajuier yam de Indigenous Employment Program abi kuöony dët të koc ye koc yiëk luoi gam bikë koc koc ke Thëer ke Baai yiëk luoi ku bikë rëer thïn ku bikë yïin kuony eya ba lon thïn adöc-du gol.

Job Services Australia alëu bi yïin kuony ba piöc nyiny luoi ka luoi yök bi thönj kenë ka lëu keek në luoci, Raan/Akutnholm-duön kuöony yök luoi de Job Services Australia abi luui kenë yïin bi Employment Pathway Plan looi, men bi yïin yiëk dhöl ye lo yän juëc ke luoi.

Raan/akutnholm-duön kuöony yök luoi alëu bi yïin kuony ba:

- ka ke luoi nyic bi yïin tääu wenë raan luui yïin
- ka yam nyic të lon ye keek yök të luoi, nyiny luoi juakic ku piöoc nyiny luoi wic koc luoi
- yök ka ke piöoc ka , të noot yïn ne thukulic, ke piöoc luoi ye gam në thukulic atö
- kuen ka ke diploma ka kë wär yeen në yän ke kuën tö nhial cï gam ka në jama
- goc tijaara adöc-du ka ba tijaara-duön tö yik
- yöth të tö yän ke luoi juëc ku ba kuöony yök të noj yïin ku paan-d-du
- ba ka ye yïin gël ba luoi yök ku ba muk tiaam
- ba kuën-du, gät-du ku arithematik-du cök piath.

Koc/akutnhïim ke Job Services Australia aye luui etök kenë koc ke Community Development Employment Project (CDEP) të rëer yïn thïn. Na ye raan koc ke baai thëer (Indigenous) wic luoi rëer të mec, raan/akutnholm-duön Job Services Australia alëu bi yïin tuöc ajuier de CDEP tö të rëer yïn thïn, bi luui kenë raan kony yïin bi yïn cök yök ka nyiny luoi bi yïin cök yök luoi

Raan/akutnholm-duön kuöony yök luoi alëu eya bi yïin kuony në yöth të dët (relocate) në kaam cekic ba lo të de piöoc, piöc nyiny luoi na liu ke käk të rëer yïn thïn. Ba wël juëc kök ke lëk yök yup **13 17 64** ka kuen deewr.gov.au/jobservicesaustralia.

Ba wël juëc kök ke lëk yök në wët de CDEP yuöpë Indigenous Coordination Centre të rëer yïn thïn në **1800 079 098** ka kuen fahcsia.gov.au/indigenous.

Wël kök ke lëk tō tueņ

Bī rin-ku gōt nē wēt kuōny

1. Lōr tē maktam de Centrelink tē rēer yīn thīn

Centrelink alēu bī tǎn tō yīn deet ku bī kuōny bī lueel ye kuōny cīt nō yen wīc. Centrelink abī yīn yīk wël ke lëk bī yīn cōk lōc raan/akutnhom de Job Services Australia ku ka bī amat juiir kenē yīn ku raan/akutnhom-duōn de Job Services Australia.

Kōc kōk wīc luoi bī gam alēu bīkē rin-ken gōt kenē raan/akutnhom de Job Services Australia ke kek cīe bīkē looi nē dhōl de Centrelink. Ba yōk mēn ke yīn lēu ba kǎn looi yup **13 17 64** ka nem wēbthait deewr.gov.au/jobservicesaustralia.

2. Rāmē piny wenē raan/akutnhom-duōn de Job Services Australia

Nē amat-duōn tueņ yīn bī piny rōm wenē raan bī kuōny nē kē ba looi ku bī ajuicēr de Employment Pathway Plan looi dhōl bī ka ke kuōny cōk luoi apiath kenē ka nyic kek nē luoi. Ke kāk ka bī yīc naņ ka cīt:

- gāt ka pīr-du, ka ke luoi nyic keek ku cādaai ca keek yōk
- yōk ka ke nyīny de luoi
- yōk nyīny luoi yam ku cādaai
- tiēm de ka ye kōc pēn luoi

Ka Kōc Wīc Luoi Kuōny

Bī yīn kuōny yōk luoi, ajuicēr kuōny luoi Job Services Australia abī yīn yīk lon de kōmpuōta kenē kē ye cōl broad brand internet ku printer. Yīn lēu ba luoi nē ke kāk bī yīn ke luoi wīc nē dhōl de internet, agut tē bī yīn athōr-duōn nyooth ka nyic keek ku cādaai-ku (resume) nyuōoth ka bī yīn wīc luoi ba gāt tē wīc kōc nē luoi.

Yīn lēu ba yǎn juēc tō nē wēbthait nyooth loi loi yōk naņ yīc JobSearch de Australia tō nē jobsearch.gov.au.

JobSearch e ajuicēr de Australiya nǎār nē lon wēbthait yenē luoi wīc thīn naņic biānabur juēc ke luoi nē nyindhia. E wël ke lëk nē wēt luoi ku tǎu yǎn ke luoi, piōc luoi gam.

Yic

Na cīe lui, ke yīn naņ yic bar in-ku gōt wenē Job Services Australia.

Ka ba keek dhiil looi

Na ye Newstart (Ariom raan cī lui ku wīc luoi), Youth Allowance (Ariom Riēnythii) ka Parenting Payment (Ariom Medhiēth) dom ku naņ Activity Test ka ka wīc keek ba keek looi bī yīn riōp, ke yīn tō ke yīn bī luoi dhil wīc ku ba ka ye looi bīkē yīn kuōny nē yōk nē luoi.

Raan/akutnhom-duōn Job Services Australia yōk luoi abī ka ke pīr-du tīņ ku bī yīn wīc ke ba looi lēu keek cīt kē ye cōl Employment Pathway Plan.

Na tō ke yīn cīe lēu ba ka ye looi lēu ke yīn bī dhil jam wenē raan akutnhom-duōn yōk luoi. Na cīe bī luoi nē ka cak ke gam ba looi ke yen kǎn alēu bi ariom wēu ke kuōny ye dom rac.

Yic-du bī ka pīr-du gēl

Wël ke lëk nē pīr-du ka ye keek gēl (bīkē cīe lo ayeer) nē *Privacy Act 1988 (Lōņ ka ke Pīr Kōc Gēl bīi bei Run 1988)* ku wël ke lëk tō rin-ku alēu bī *Social Security (Administration) Act 1999 (Lōņ Kuōny Kōc Nuan Run 1999)* gēl, tē cīt mēn na ye dom wēu kuōny kōc nuan ke wël ke lëk tō nē rin-ku alēu bī keek rōm nē kōc /akutnhīim ke Job Services Australia, the Department of Education (Widhaara de Piōc), Employment and Workplace Relations (Luoi ku Kaam Kōc Lui kenē Kōc ye Kōc Luōōi), Centrelink maktaap ke ku akutnhīim ke Akuma bī ajuiir cōk lēu bīkē yīn kuōny nē ka wīc keek.

Ba wël juēc kōk ke lëk nē wēt gēl ka ke pīr-du yōk thiēc raan/akutnhom-duōn de Job Services Australia, DEEWR ka kuen privacy.gov.au.

Kuōny-da kenē yīn abī luoi

Kuōny bī dhiil luoi

Yīn bī kuōny yōk luoi cī juiir cīt tǎn tō kaku thīn bī raan/akutnhom-duōn kuōny Job Services Australia yōk luoi yīk yīn. Kuōny kǎn abī looi cīt mēn ka tō nē pi-r-du yic. Ba wël ke Services Guarantees tīņ kedhia nem wēbthait deewr.gov.au/jobservicesaustralia.

Lōōņ Mac Luoi

Kōc/akutnhīim ke Job Services Australia ka cī Akuma de Australia keek luōōi ku ka cī gam bīkē ku ka bī luoi nē ke piōth ebēn bīkē Employment Services Code of Practice dhiil theek. Ba Code of Practice (Lōōņ Mac Luoi) tīņ nem wēbthait deewr.gov.au/jobservicesaustralia.

Ba wël juēc kōk ke lëk yōk

Cōl **13 17 64** ka nem wēbthait deewr.gov.au/jobservicesaustralia.

Wël ke lëk cī waar yīc (nē thook kōk) atō tē de deewr.gov.au/jobservicesaustralia_languages.

**BA WĒL JUĒC
KÖK KE LĒK YÖK
CÖL
KA NEM
WĒBTHAIT
13 17 64
deewr.gov.au/jobservicesaustralia**